

PRITARTA
Prienų rajono savivaldybės tarybos
2019 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T3-

**PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**
Laisvės a. 12, Prienai, į. k. 301846675

2018 M. VEIKLOS ATASKAITA

Parengė
Prienų rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
direktorė
Ilona Lenčiauskienė

PRIENAI 2019

BENDROJI DALIS

Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) yra Prienų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. T3-184 įsteigta biudžetinė įstaiga. Juridinių asmenų registre Biuras įregistruotas 2008 m. rugsėjo 4 d., įstaigos kodas 301846675.

Biuras savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Biudžetinių įstaigų, Sveikatos sistemos, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymais, Prienų rajono savivaldybės tarybos patvirtintais nuostatais (2008 m. liepos 31 d. sprendimas Nr. T3-184).

Biuras yra viešasis juridinis asmuo, turintis ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą. Pagrindinė Biuro veikla – visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas. Biuro ūkiniai metai sutampa su kalendoriniais metais, veikla yra neterminuota.

Biuras yra Lietuvos visuomenės sveikatos asociacijos (LVSA) ir Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos (LVSBA) narys.

Biuro adresas – Revuonos g. 4, Prienai, LT-59118. Vieši pranešimai skelbiami Biuro interneto svetainėje <http://www.vsbprienai.lt>.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Biure iš viso patvirtinta 10 etatų suderinus su Prienų rajono savivaldybės taryba (2008 m. vasario 28 d. Prienų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T3-40 ir 2016 m. gruodžio 22 d. Prienų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T3- 272) (1 lenetlė).

1 lentelė. Biuro pareigybių sąrašas

Pareigybė	Patvirtinta etatų	Užimta etatų
Direktorius	1	1
Buhalteris	1	1
Sveikatos priežiūros specialistai biure: visuomenės sveikatos specialistas, vykdomas visuomenės sveikatos stiprinimą	1	1
visuomenės sveikatos specialistas, vykdomas visuomenės sveikatos stebėseną	1	1
visuomenės sveikatos specialistas (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorius)	1	1
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, vykdomas sveikatos priežiūrą mokyklose	5	4,25
Iš viso:	10	9,25

Biuro struktūroje visi darbuotojai tiesiogiai pavaldūs Biuro direktoriui. Direktorius, buhalteris ir trys sveikatos priežiūros specialistai veiklą vykdo Biure, dar penki visuomenės sveikatos priežiūros specialistai Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Biuro darbuotojų išsilavinimas: aukštasis universitetinis – 10 darbuotojų. Iš visų darbuotojų 9 specialistai turi visuomenės sveikatos išsilavinimą. Visi specialistai atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos keliamus reikalavimus išsilavinimui ir kvalifikacijai.

Siekiant užtikrinti kokybišką visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą 2018 m. Biuro specialistams buvo sudarytos sąlygos dalyvauti specialistų kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose, konferencijose ir suvažiavimuose aktualiomis sveikatos stiprinimo, žalingų įpročių prevencijos, užkrečiamųjų ligų profilaktikos bei kitomis aktualiomis temomis.

DOKUMENTŲ VALDYMAS

Biure už dokumentų rengimą ir tvarkymą bei personalo valdymą atsakingi Biuro direktorius, visuomenės sveikatos specialistai, buhalteris. Kiekvienais metais tvirtinamas Biuro dokumentacijos planas, kuriuo vadovaujantis tvarkoma įstaigos dokumentacija. Dokumentų valdymo planas suderintas su Prienų rajono savivaldybės administracijos Ūkio skyriaus vyriausia archyvere.

Pagal dokumentų registrų sąrašą iš viso registruojami 37 dokumentai. 2018 metais Biure iš viso užregistruoti 1338 dokumentai, pagrindiniai tame skaičiuje - gautų dokumentų registras (GR) - 208 dokumentai, siunčiamų dokumentų registras (SR) – 159 dokumentai, įsakymų personalo valdymo klausimais (DP) užregistruota – 223, direktoriaus įsakymų tvarkomosios organizacinės veiklos klausimais (DV) – 166, direktoriaus įsakymų komandiruočių, atostogų klausimais (AK) – 59, darbuotojų prašymai įvairiais darbo klausimais – 113, dalyvių sąrašų užregistruota – 410.

KORUPCIJOS PREVENCIJA

Biure parengta ir patvirtinta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro korupcijos prevencijos programa ir korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo 2015 – 2018 m. priemonių planas (2015 m. kovo 16 d. įsakymas Nr. DV-15).

Kiekvienais metais kas ketvirtį biuras teikia Korupcijos prevencijos ataskaitas Sveikatos apsaugos ministerijos Korupcijos prevencijos skyriui. 2018 m. Biure korupcijos faktų nebuvo nustatyta.

FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Biuro finansinė veikla vykdoma, vadovaujantis parengtu Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro apskaitos vadovu, patvirtintu 2010 m. sausio 22 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV-5A ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų darbo užmokesčio tvarka patvirtinta 2017 m. sausio 31 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV – 7.

Biuro buhalterinę apskaitą tvarko buhalterė. Ji atsako už buhalterinių įrašų teisingumą, finansinės atskaitomybės sudarymą ir pateikimą laiku.

2018 m. pagrindiniai Biuro finansavimo šaltiniai – valstybės biudžeto dotacija valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti – 74,9 proc., savivaldybės biudžeto lėšos – 19,3 proc. ir biudžetinių įstaigų pajamų lėšos – 5,7 proc. (2 lentelė). 2018 m. gautos lėšos įsisavintos 100 proc.

2 lentelė. 2018 m. Biuro finansavimo šaltiniai

Eil. Nr.	Finansavimo šaltinio pavadinimas	Suma Eur
1.	LR Sveikatos apsaugos ministerija	103500
	<i>Visuomenės sveikatos stiprinimas ir stebėseną</i>	<i>42700</i>
	<i>Mokinių sveikatos priežiūra mokyklose</i>	<i>60800</i>
2.	Prienų rajono savivaldybės biudžeto lėšos	26716,59
3.	Biudžetinių įstaigų pajamų lėšos	7909,01
	Iš viso:	138125,60

Vidutiniškai sveikatinimo veiklai vykdyti skiriama 5,2 Eur/ 1 rajono gyventojui per metus. Valstybės deleguota f-ja 3,91 Eur/ 1 gyv., savivaldybės lėšos – 1,0 Eur / 1 gyv., ir įstaigos uždirbtos pajamos – 0,3 Eur/ 1 gyv.

Išsami 2018 m. Biuro išlaidų sąmatos vykdymo ataskaita pateikiama 3 lentelėje.

3 lentelė. Pagrindinės Biuro 2018 m. veiklos sąnaudos

Eil. Nr.	Pagrindinės veiklos sąnaudos	Suma Eur
		2018 m.
1.	Darbo užmokesčio sąnaudos	84885,71
2.	Socialinis draudimas sąnaudos	27430,88
3.	Komunalinių paslaugų sąnaudos	2000,00
4.	Ryšio paslaugų sąnaudos	800,00
5.	Transporto išlaikymo sąnaudos	800,00
6.	Kvalifikacijos kėlimo sąnaudos	1300,00
7.	Komandiruočių sąnaudos	400,00
8.	Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo sąnaudos	20309,01
9.	Informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos	200,00
	Iš viso:	138125,60

Didžioji dalis Biuro patirtų išlaidų buvo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos – 81,3 proc., kitos išlaidos susijusios su įstaigos išlaikymu, priemonių įsigijimu, darbuotojų kvalifikacijos kėlimu ir kitos išlaidos reikalingos sveikatinimo veikloms vykdyti.

VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMAS

2019 m. buvo parengta ir pateikta 2018 m. Biuro vykdytų viešųjų pirkimų ataskaita. Parengta 2019 m. planuotų vykdyti viešųjų pirkimų suvestinė (viešųjų pirkimų planas).

2018 m. vykdyta 106 mažos vertės pirkimai: prekės – 10 599,32 Eur, paslaugos – 12 593,07 Eur. Pasirašyta 21 viešųjų pirkimų sutartis.

ĮSTAIGOS VEIKLA

Visuomenės sveikatos biuro veiklos tikslas – stiprinti Prienų rajono gyventojų sveikatą, didinant gyventojų atsakomybę už savo sveikatą, vykdamas savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Veiklos planavimas. Remiantis, Biuro darbuotojų ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių sveikatos priežiūros paslaugas Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, metiniais veiklos planais, patvirtintais direktoriaus įsakymu, 2018 m. parengta Biuro veiklos programa, kuri patvirtinta 2018 m. kovo 29 d. Prienų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T3-102. Veikla vykdoma vadovaujantis veiklos programoje išsikeltais uždaviniais ir pasirinktomis priemonėmis jų pasiekimui.

Veiklos vykdymas. Įstaiga veiklą vykdo 75,34 kv. m dydžio patalpose. Biuro patalpose įrengtos darbo vietos administracijai ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistams. Įgyvendinant projektą „Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro modernizavimas“ (projektas užbaigtas 2011 m.) Europos Sąjungos lėšomis įrengta salė, kurioje vykdomos sveikatinimo veiklos ir vedami privalomieji mokymai ir įsigytas automobilis, kuris yra būtinas vykdamas sveikatinimo veiklas Prienų rajone ir vedant privalomuosius mokymus.

Biuras bendradarbiaudamas su Prienų rajono savivaldybe 2018 m. parengė ir įgyvendina projektą „Sveikos gyvensenos skatinimas regioniniu lygiu“ priemonė Nr. 08.4.2-ESFA-R-630 „Prienų rajono gyventojų sveikatos stiprinimas“ (trukmė 2018 m. – 2020 m.). Projekto vertė - 139.136,14 Eur. Sveikatos stiprinimo veiklos (sveikatą stiprinančios mankštos, senjorų mankštos baseine, paskaitos mitybos, fizinio aktyvumo ir psichikos sveikatos temomis, sveikos gyvensenos stovyklos) vykdomos visose Prienų rajono seniūnijose pagal pavirtintą projekto veiklų grafiką.

Planuojant įstaigos veiklą stengiamasi išlaikyti prioritetinių veiklų tęstinumą, nes vienadienės akcijos neskatina žmonių keisti gyvenimo būdo. Dauguma 2018 m. vykdytų veiklų, kaip ir ankstesniųjų metų veiklos, bus tęsiamos ir ateityje.

PRIVALOMOJO SVEIKATOS MOKYMO PASLAUGOS

Biuras pagal 2010 m. birželio 2 d. Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos suteiktą licenciją Nr. VSL-246 vykdo privalomuosius sveikatos mokymus (4 lentelė), kurie yra vienas iš Biuro finansavimo šaltinių.

4 lentelė. 2016 - 2018 m. Biuro vykdyti privalomieji sveikatos mokymai

Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Dalyvių skaičius		
	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Privalomasis higienos įgūdžių mokymas	258	455	695
Privalomasis pirmosios pagalbos mokymas	251	453	240
Mokymas apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai	48	32	18

2018 m. gruodžio 13 d. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento Jonavos skyrius atliko licencijuojamos veiklos planinį

patikrinimą. Patikrinimo aktuose 2018 m. gruodžio 21 d. Nr. (2 - 21 15.2.2) PA – 9534 ir Nr. (2 - 21 15.2.2) PA – 9535 pateikta patikrinimo išvada, pažeidimų nenustatyta.

VAIKŲ IR JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS UGDYMO ĮSTAIGOSE

Uždavinys - Rūpintis vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimu bei stiprinimu, užtikrinant nuolatinę, kokybišką ir koordinuotą visuomenės sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose, formuojant vaikų ir tėvų sveikos gyvensenos įgūdžius ir teigiamą požiūrį į savo sveikatą.

Biuro visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė) kartu su 5 visuomenės sveikatos specialistais, vykdančiais sveikatos priežiūrą mokyklose, yra atsakingi už šios veiklos organizavimą ir koordinavimą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Visuomenės sveikatos priežiūra vykdoma dvylikoje Prienų rajono savivaldybės mokyklų, taip pat ir prie jų esančiuose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriuose ir Prienų miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė) veda sveikatos ugdymo ir mokymo veiklas Prienų miesto lopšeliuose – darželiuose „Saulutė“, „Pasaka“, „Gintarėlis“ ir Prienų lopšelio darželio „Gintarėlis“, Strielčių ikimokyklinio ugdymo skyriuje. Pagal galimybes ir poreikį vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė skaitė pranešimus tėvų susirinkimuose, dalyvavo renginiuose, rengė standus.

2018 m. rugsėjo mėn. duomenimis aptarnaujamų vaikų skaičius Prienų rajone –3500. Visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykdo priskirtose ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į mokinių skaičių. Ne visose Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą mokyklose, turi įrengtus atskirus sveikatos kabinetus (5 lentelė).

5 lentelė. Informacija apie specialistų, aptarnaujančių ugdymo įstaigas, darbo vietas

Eil. nr.	Darbo vietos apibūdinimas	Vienetai
1.	Bendrojo lavinimo įstaigų	12
2.	Sveikatos specialistų skaičius	5
3.	Sveikatos kabinetų skaičius bendrojo lavinimo įstaigose (iš 12 bendrojo lavinimo įstaigų)	3
4.	Sveikatos kabinetų, kuriuose dirbama kartu su kitu ugdymo įstaigos darbuotoju, skaičius	6
5.	Bendrojo lavinimo įstaigų, kuriose tik įrengta darbo vieta (stalas) specialistui ir nėra sveikatos kabineto, skaičius	3

Esant poreikiui ir galimybėms, į mokyklas kviečiami lektoriai, paskaitas taip pat skaito Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą ir visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė).

Viena iš pagrindinių, visuomenės sveikatos specialisto, vykdančio sveikatos priežiūrą mokykloje, veiklų išlieka pirmosios pagalbos teikimas ir konsultacijos. Išsami informacija, apie

mokinių apsilankymus pas visuomenės sveikatos specialistą mokyklose 2018 m., pateikta 6 lentelėje.

6 lentelė. Informacija apie mokinių apsilankymus pas sveikatos priežiūros specialistą mokykloje

Užregistruota mokinių apsilankymų pas sveikatos priežiūros specialistą mokykloje	Apsilankymų pasiskirstymas pagal priežastį		
	pirmoji pagalba	konsultacijos	kita
212	159	53	0

Pati svarbiausia visuomenės sveikatos priežiūros specialisto ugdymo įstaigose funkcija yra sveikatos ugdymas ir mokymas. 7 lentelėje pateikta susisteminta informacija apie 2018 m. ugdymo įstaigose vykdytą sveikatos ugdymo ir mokymo veiklą.

7 lentelė. Informacija apie 2018 m. vykdytas sveikatos ugdymo ir mokymo veiklas Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos	Aktyvūs užsiėmimai	Konkursai, akcijos	Stendai
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	8	11	5	61
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	10	0	4	26
Fizinis aktyvumas	0	6	2	24
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	1	6	12	14
Aplinkos sveikata	4	7	3	8
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	11	6	1	10
Lytiškumo ugdymas, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencija	16	4	10	91
Tuberkuliozės profilaktika	3	0	0	7
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	10	9	10	60
Dantų ėduonies profilaktika ir burnos higiena	16	14	3	9
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	0	11	0	0
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	56	28	1	24
Onkologinių ligų profilaktika	0	0	0	4

Kitos	11	0	0	5
Iš viso:	146	102	51	343
Bendras renginių skaičius	299			343

Išsami, didesnės apimties 2018 m. vykdytų sveikatos ugdymo ir mokymo veiklų Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, charakteristika.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės - Įvykdytos veiklos aprašymas
Ėduonies profilaktika ir burnos higiena	Pagal metinius bei mėnesinius planus ir atsižvelgiant į mokyklų pageidavimus vaikams buvo vedamos pamokos – praktiniai užsiėmimai „Šypsena graži – kai dantukai sveiki“ , „Kaip taisyklingai valyti dantukus?“ Sveiki dantukai – laimingi dantukai“ , „Aš jau moku prižiūrėti dantukus“ , kurių metu mokiniai buvo mokomi taisyklingos burnos higienos priežiūros taisyklių. Panaudojant priemonę dantų muliažą bei dantų šepetuką buvo mokoma teisingos dantų valymo technikos. Mažiausieji užsiėmimų dalyviai atsinešė savo asmeninius dantų šepetėlius ir po teorinės užsiėmimo dalies praktiškai mokėsi valyti dantukus. Vaikams buvo dalinami skirtukai „Dantų valymas“ . Rugsėjo ir spalio mėnesiais vykdyta akcija „Sveikos šypsenos pažadas“ , kurią inicijavo Odontologų rūmai.
Psichoaktyvių medžiagų vartojimo (rūkymo, alkoholinių gėrimų, narkotikų) prevencija	Bendrojo lavinimo įstaigose vyko paskaitos tema „Elektroninės cigaretės taip pat kenksmingos“ . Balandžio mėnesį buvo suorganizuota stovykla vaikams „Sniego gniūžtė“ , kurios metu vaikams padedama ugdyti bendravimo, vadovavimo įgūdžius bei skatina linksmintis be svaigalų. Taip pat vyko konferencija „Mokinys – mokiniui“ , kurios metu penkių rajono mokyklų mokiniai skaitė pranešimus sveikos gyvensenos, patyčių, bendravimo ir bendradarbiavimo temomis, aktualiomis mokykloms. Buvo nagrinėjamos įvairios temos: narkotinės ir psichotropinės medžiagos, alkoholio žala, tatuiruočių nauda ir žala, aktyvus gyvenimo būdas, patyčios ir pan. Gegužės mėnesį paminėta diena „Diena be tabako“ vykdant akciją „Nerūkantis mokinys – madingas mokinys“ . Lapkričio mėnesį minint Tarptautinę nerūkymo dieną, mokyklose vykdyta akcija „Pūsk balioną, o ne dūmą“ , taip pat vykdomi teoriniai – praktiniai užsiėmimai, kurių metu vaikai supažindinami su įvairiomis biuro

	prevenčinėmis priemonėmis – rūkančiojo burnos modelis, rūkymo schema, kurioje galima pamatyti, kaip plaučiuose nusėda kenksmingos dervos, kubas apie narkotikų žalą, dervų modelis, modelis „Bjaurus kvapas: tabakas“, arterijų palyginimo modelis, tabako sudėties modelis, modelis vaizduojantis rūkančio ir nerūkančio žmogaus plaučius, padidintu cigaretės sudėties modeliu. Užsidėję girtumą imituojančius akinius ir atlikdami įvairias užduotis, paaugliai gali pajauti, kaip sutrinka išgėrusio žmogaus orientacija aplinkoje.
Fizinio aktyvumo skatinimas	Mokiniamis skaitytos paskaitos „Fizinis aktyvumas ir kūno masės indeksas“. Bendrojo lavinimo mokyklose vykstančiose sporto šventėse, sveikatingumo savaitėse prisideda ir visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose. Gegužė – judėjimo sveikatos labui mėnuo, tad šį mėnesį Prienų r. savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose vyko įvairūs sportiniai užsiėmimai. Prienų „Ąžuolo“ progimnazijoje vyko renginys „Judu – sveikas esu“ Prienų „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje įvyko renginys „Kurkime ir pažinkime kartu“ bei dalyvauta Sporto ir meno dienoje Prienų „Žiburio“ gimnazijoje. Prasidėjus rudeniiui kai kuriose rajono mokyklose vykdyta akcija „Apibėk mokyklą“ pradinių klasių mokiniams. Spalio mėnesį dalyvavome renginiuose „Europos mokyklų sporto diena 2018“ bei „Mokytojo dienos regata 2018“.
Sveikos mitybos propagavimas	Bendrojo lavinimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose ištisus metus vyksta paskaitos – praktiniai užsiėmimai sveikos mitybos temomis, vykdoma vaikų maitinimo organizavimo priežiūra. Vaikams dalinama metodinė medžiaga siekiant skatinti tinkamus mitybos įpročius. Keičiantis vaikų maitinimo organizavimo aprašui su naujovėmis pasitarime „Vaikų maitinimo organizavimo naujovės ugdymo įstaigose“ buvo supažindinti ugdymo įstaigų vadovai bei valgyklų vedėjos. Šiais metais ypač daug suteikta konsultacijų mokyklų bendruomenei dėl mokinių maitinimo organizavimo. Vykdytos paskaitos „Sveika mityba“, „Kokybiškesnis vaikų maitinimas“, praktiniai užsiėmimai „Tarptautinė maisto diena“, „Maitinkis sveikai – būk žvalus ilgai“.

Traumatizmo profilaktika	Visus metus vykdant traumų ir nelaimingų atsitikimų prevenciją, buvo vedamos paskaitos, praktiniai užsiėmimai „Išmok gaivinti žmogų – išgelbėk gyvybę“, kurių metu mokiniai sužinojo, kaip teikti pirmąją pagalbą ūmių būklių atveju, ką reiktų daryti užspringus, mokėsi teisingai tvarstyti žaizdas. Užsiėmimo metu patys mokiniai praktiškai išbandė įvairius tvarstymo būdus. Mokiniais praktiškai buvo parodyta, kaip reikia gaivinti žmogų. Sausio – gegužės mėnesiais vyko paskaitų ciklas 1-12 klasių mokiniams „Vandeny būk atsargus – tu ne žuvis, o tik žmogus“. Birželio mėnesį minint Tarptautinę vaikų gynimo dieną prie lopšelių–darželių vyko akcija „Būk saugus vasarą“, kurią karu vykdėme su policijos pareigūnais. Lapkričio mėnesį įvykdyta akcija „Atšvaitą turiu – saugus esu“ ne tik Prienų mieste, bet ir rajone – prie mokyklų. Akcijos dalyviams įteikti atšvaitai bei parodyta kaip teisingai juos nešioti.
Užkrečiamų ligų profilaktika	Bendrojo lavinimo įstaigose vyko paskaitos „Asmens higiena–sveikatos šaltinis“, „Aš ir mikrobai“, „Švara visur ir visada“ Gegužės mėnesį minima Pasaulinė rankų higienos diena, siekiant atkreipti mokinių dėmesį į rankos higienos svarbą bendrojo lavinimo mokyklose, ikimokyklinio ugdymo skyriuose vyko akcija šiai dienai paminėti „Plaunu, plaunu ir bakterijas apgaunu“. Užsiėmimų metu buvo rodomi mokomieji filmukai, vaikai sužinojo kas yra asmens higiena, kaip prižiūrėti plaukus, odą, kaip tinkamai išsivalyti dantis. Praktinių užsiėmimų metu vaikai buvo mokomi taisyklingų rankų plovimo judesių.
Aplinkos sveikata	Prienų r. sav. visuomenės sveikatos biuro iniciatyva, kovo mėnesį, Prienų rajono sav. bendrojo lavinimo mokyklose, buvo organizuotas mokinių eilėraščių konkursas vandens dienai paminėti „Vanduo – gyvybės lopšys“. Balandžio mėnesį minima Tarptautinė triukšmo suvokimo diena. Šią dieną norima atkreipti visuomenės dėmesį į triukšmo keliamas problemas ir paskatinti konkrečiais veiksmais prisidėti, kad gyventume tyliau. Prienų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras taip pat prisidėjo prie šios dienos paminėjimo, organizuodamas akciją „Tylos stebuklinga versmė“.
Lytiškumo ugdymas	Gruodžio 1–ąją minint Pasaulinę AIDS dieną, vyresnių klasių mokiniams vyko protmūšis „Aids: geriau žinoti“

	2018! “. Pagal poreikį vedamos paskaitos „ <i>Pažink save</i> “, „ <i>Mergaitėms apie mergaites</i> “ ir „ <i>Berniukams apie berniukus</i> “.
Psichikos sveikata	Kovo mėnesį minint Tarptautinę laimės dieną, mokyklose buvo vykdoma akcija „ <i>Padovanok šypseną!</i> “, suteikiant mokyklos bendruomenei daugiau teigiamų emocijų. Kovo – balandžio mėnesiais 5-12 klasių mokiniams 5-12 klasių mokiniams vyko paskaitų ciklas „ <i>Kibernetinės priklausomybės</i> “.
Sveikatos sauga ir stiprinimas, kiti bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	Pagal poreikį visose mokyklose skaitomos paskaitos įvairiomis temomis: „ <i>Mokinio dienos režimas</i> “, „ <i>Auk sveikas</i> “. Minint sveikatą stiprinančių mokyklų veiklos 25-metį gegužės mėnesį organizuotas renginys „ <i>Sveikatą stiprinančių mokyklų banga 2018</i> “, kuriame dalyvavo 3 mūsų rajono sveikatą stiprinančios mokyklos. Spalio mėnesį skirta dėmesio mokytojų sveikatai, jiems organizuota akcija „ <i>Mokytojau, pasirūpink savo sveikata</i> “. Lapkričio mėnesį įvyko rajoninis renginys „ <i>Sveikuolių sveikuoliai</i> “, kuriame dalyvavo komandos iš trijų Prienų r. mokyklų.

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai mokyklose vykdė ir kitas teisės aktais numatytas funkcijas:

- Pagal galiojančią mokinių maitinimo tvarką bendrojo lavinimo mokyklose visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą mokykloje vykdė mokinių maitinimo organizavimo priežiūrą. Vieną kartą per savaitę buvo tikrinama, kad maitinimas būtų organizuojamas pagal mokyklos steigėjo ar jo įgalioto asmens patvirtintus valgiaraščius ir užkandžių asortimento sąrašus. Mokinių maitinimo organizavimo tvarką prižiūrintis specialistas kartą per savaitę pildė „Valgiaraščio ir mokinių maitinimo atitikties“ žurnalą. 2018 m. atlikta 332 patikrinimai.

- Mokyklose aplinkos atitikties vertinimas atliekamas 1 kartą per metus, šio tikrinimo metu pildoma ataskaita (esant poreikiui mokyklos aplinka vertinama ir dažniau).

- Visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą mokykloje teikė pagalbą kūno kultūros mokytojams komplektuojant fizinio ugdymo grupes, sudarė fizinio pajėgumo grupių sąrašus, pagal galimybes budėjo sporto renginiuose, esant poreikiui teikė pirmąją pagalbą.

- Visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą mokykloje, rinko informaciją apie kasmetinius mokinių sveikatos profilaktinius patikrinimus, duomenis vedė į Vaikų sveikatos stebėsenos informacinę sistemą (VSSIS), apibendrino informaciją, pristatė ją mokyklų bendruomenėms ir kitoms institucijoms pagal poreikį, teikė rekomendacijas dėl prevencinių veiklų vykdymo mokyklose. Informacija apie mokinių sveikatos sutrikimų būklę, registruojama pagal šeimos gydytojo išduotą Vaiko sveikatos pažymėjimą (forma Nr. 027-1/a) ir mokinių bendras sergamumas registruojamas pagal gydytojo išduotą pažymą „Medicinos pažyma dėl neatvykimo į darbą, darbo biržą ar ugdymo instituciją“ (forma Nr. 094/a).

-Visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą mokykloje dalyvavo mokyklos vaiko gerovės darbo grupių, sprendžiančių mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas, veikloje. 2018 m. visuomenės sveikatos priežiūros specialistės dalyvavo 8 darbo grupių susirinkime.

- Visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą mokykloje vykdė užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą: gripo epidemijos metu skaičiavo, kiek mokinių neatvyko į mokyklą; vykdė pedikuliozės profilaktinius tikrinimus pagal patvirtintą tvarką. 2018 m. buvo patikrinti ikimokyklinio ugdymo grupių ir 0 - 12 klasių 2974 mokinių, patikrinimų metu nustatyta 42 pedikuliozės atvejai.

- Kita veikla: dalyvavimas sveikatą stiprinančios mokyklos organizacinės grupės, vidaus audito darbo grupių veikloje ir kt.

2018 m. publikuoti 353 straipsniai / informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, visuomenės sveikatinimo renginius mokyklose.

Vadovaujantis Prienų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A3 – 127 patvirtintu Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo Prienų rajono savivaldybėje tvarkos aprašu 2018 m. kovo mėnesį Biure pradėta įgyvendinti Ankstyvosios intervencijos programa. 2018 m. kovo 13 d. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktoriaus įsakymu Nr. DV – 43 patvirtintas ankstyvosios intervencijos programos paslaugos aprašas. Programos tikslas - suteikti nepilnamečiams (nuo 14 metų amžiaus), kurie vartoja psichoaktyvias medžiagas, t. y. eksperimentatoriams ir nereguliams psichoaktyviųjų medžiagų vartotojams, ankstyvosios intervencijos paslaugas ir taip užkirsti kelią jauniems asmenims tapti priklausomiems nuo minėtų medžiagų vartojimo. Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimą organizuoja Prienų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, programą vykdo Prienų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (Prienų VSB) ir Prienų švietimo pagalbos tarnybos (Prienų ŠPT) specialistai. Už programos vykdymą atsako Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną. 2018 m. programa nebuvo vykdyta, nes nesusidarė 6 asmenų grupė, kad galėtų vykti programa. Į Biurą kreipėsi tik 3 asmenys, norintys dalyvauti ankstyvosios intervencijos programoje.

SVEIKATOS STIPRINIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Uždavinys – stiprinti visuomenės sveikatą Prienų rajono savivaldybės bendruomenėse, skatinti fizinį aktyvumą, didinti gyventojų informuotumą apie lėtinių neinfekcinių ir infekcinių ligų pagrindinius rizikos veiksnius, ligų ir traumų profilaktiką.

Visuomenės sveikatos specialistas, vykdančias visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistas, vykdančias visuomenės sveikatos stebėseną bei visuomenės sveikatos specialistas (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorius) savivaldybės gyventojams teikė visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas, organizavo ir vykdė sveikatos stiprinimo renginius (9 lentelė).

9 lentelė. Informacija apie 2018 m. Prienų rajono bendruomenėje vykdytas sveikatos stiprinimo veiklas

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos	Aktyvūs užsiėmimai	Konkursai, akcijos
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimais	4	1	8
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	4	4	
Fizinis aktyvumas		70	
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	5	2	
Aplinkos sveikata	1		1
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	2	2	1
Tuberkuliozės prevencija	2		
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	5		1
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	2	1	
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija		8	1
Onkologinių ligų prevencija	1		
Kitos			7
Bendras renginių skaičius	133		

Išsamus, didesnės apimties 2018 m. vykdytų sveikatos stiprinimo veiklų Prienų rajono bendruomenėje, aprašymas.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimais	2018 m. gegužės mėn.: ▪ Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure vyko paskaita-diskusija „<i>Natūralus maitinimas: igūdžiai ir žindymo privalumai</i>“. Lektorė Natalja Bartkevičienė. ▪ Prienų rajono aklųjų ir silpnaregių sąjungoje vyko paskaita „<i>Sveikas senėjimas</i>“. 2018 m. lapkričio mėn. ▪ Prienų-Birštono diabeto klube „Versmė“ vyko akcija „<i>Vienylimės prieš diabetą</i>“. Akcijos metu buvo matuojamas arterinis kraujo spaudimas. Buvo įvertinta kūno kompozicijos analizė. Teikiamos konsultacijos sveikos gyvensenos klausimais, visi norintys galėjo pasitikrinti sveikatos žinias dalyvaujant viktorinoje. ▪ Prienų globos namuose vyko paskaita-praktinis užsiėmimas „<i>Vanduo – gyvybės ir sveikatos šaltinis</i>“. ▪ 2018 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės

Sveikatinimo veiklos sritis	<i>Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas</i>
	sveikatos biure buvo teikiamos sveikos gyvensenos konsultacijos. ▪ 2018 m. vyko konkursas „Sveikiausia įmonė / įstaiga 2018“. Jau antrą kartą Prienų rajone vykusiuose „Sveikiausios įmonės / įstaigos 2018“ rinkimuose dalyvavo 7 įstaigos (Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centras, VSDF valdybos Alytaus skyriaus Klientų aptarnavimo skyriaus Prienų poskyris, UAB „Prienų butų ūkis“, UAB „Scapa Baltic“, Prienų rajono savivaldybė, Prienų globos namai ir Prienų r. policijos komisariatas). Konkursą organizavo Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, partneris – Prienų rajono savivaldybė. Visuomenės sveikatos biuro specialistai atvykę į įstaigą atliko kraujospūdžio matavimus bei kūno kompozicijos analizę, konsultavo sveikos gyvensenos klausimais ir kt. 2018 metų sveikiausia įstaiga tapo – Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centras.
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	2018 m. kovo mėn. Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje vyko paskaita „Sveikatai palanki mityba“ su Raminta Bogušiene. 2018 m. balandžio mėn. Prienų rajono aklųjų ir silpnaregių sąjungoje vyko paskaita-praktinis užsiėmimas „Sveika mityba“. 2018 m. birželio mėn. Prienų rajono neįgaliųjų draugijoje vyko protų mūšis „Valgyk sveikai – gyvenk ilgai“, kurio tikslas – suteikti draugijos nariams žinių apie sveiką mitybą. Po renginio Visuomenės sveikatos biuro specialistės draugijos nariams įvertino kūno masės indeksą, riebalų ir skeleto raumenų procentinę dalį bei visceralinių (vidinių) riebalų lygį, matavo arterinį kraujo spaudimą, teikė konsultacijas sveikos gyvensenos klausimais. 2018 m. liepos mėn. Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centre vyko protų mūšis „Valgyk sveikai – gyvenk ilgai“. 2018 m. lapkričio mėn. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure vyko paskaita „Žarnynas – vienas iš svarbiausių aspektų, norint būti sveiku“ su lektore Ingrida Kuprevičiute. 2018 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure buvo teikiamos individualios sveikos mitybos konsultacijos.

Sveikatinimo veiklos sritis	<i>Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas</i>
Fizinis aktyvumas	2018 m. kovo mėn.: ▪ Sveikatingumo žygis Prienai-Paprienė-Žvėrinčiaus takas. ▪ Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko teorinis-praktinis užsiėmimas „Fizinio aktyvumo rekomendacijos asmenims turintiems riziką sirgti širdies ir kraujagyslių ligomis ir cukriniu diabetu“ su lektoriumi Laimonu Šiupšinsku. ▪ 2018 m. buvo vykdomi nuolatiniai praktiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai.
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	2018 m. sausio mėn. Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko paskaita „Tarpusavio bendravimo ir emocijų įtaka žmogaus sveikatai“ su lektoriumi Aivaru Pranarausku. 2018 m. vasario mėn. ▪ Prienų rajono Skriaudžių pagrindinėje mokykloje vyko paskaita „Kaip išvengti perdegimo? Streso valdymo ABC“ su lektore Lidija Laurinčiukiene. ▪ Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko paskaita „Pozityvus mąstymas – nuo ko pradėti?“ su lektore Lidija Laurinčiukiene. 2018 m. balandžio mėn. Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko praktinis užsiėmimas „Mandalų kūrybos terapija ir asmeninis augimas“ su lektore Ieva Motiejauske. 2018 m. gegužės mėn. Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko praktinis užsiėmimas „Fraktalo piešimas – savęs pažinimas“ su lektore Ieva Motiejauske. 2018 m. gruodžio mėn. Prienų „Žiburio“ gimnazijoje ir Prienų rajono Balbieriškio pagrindinėje mokykloje vyko paskaitos „Streso valdymas“ su lektore Rita Regale.
Aplinkos sveikata	2018 m. kovo mėn. ▪ Prienų rajono aklųjų ir silpnaregių sąjungoje vyko paskaita-viktorina „Vanduo – gyvybės ir sveikatos šaltinis“. ▪ Buvo organizuotas konkursas „Vanduo – gyvybės ir sveikatos šaltinis“.

Sveikatinimo veiklos sritis	<i>Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas</i>
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	2018 m. gegužės mėn. ▪ Prienų probacijos tarnybos skyriuje vyko paskaita „Alkoholio poveikis sveikatai“. ▪ Vyko akcija „Saugok širdį – nerūkyk“, kurios metu kvietėme rūkančiuosius rūpintis savo sveikata ir skatinome atsisakyti žalingo įpročio – rūkymo. Biuro specialistės aplankė Prienų miesto įstaigas ir įmones. Visi rūkantys asmenys galėjo pasimatuoti anglies monoksido kiekį plaučiuose, taip visiems buvo įteikta informacinė medžiaga apie rūkymo žalą. 2018 m. lapkričio mėn. vyko: ▪ Šilavoto laisvalaikio salėje vyko paskaita-praktinis užsiėmimas „Žalingiems įpročiams sakau NE“. ▪ Stalo teniso turnyras 1x1 „Laikyk raketę vietoj cigaretės“ (skirtas paminėti lapkričio 17 d. Tarptautinę nerūkymo dieną). Turnyro dalyviai bei renginio žiūrovai galėjo nemokamai pasitikrinti monoksido kiekį organizme, pasikonsultuoti sveikos gyvensenos klausimais, pasimatuoti arterinį kraujo spaudimą, atlikti kūno kompozicijos analizę, pasitikrinti savo sveikatos žinias dalyvaudami viktorinoje ir laimėti Biuro įsteigtus suvenyrus.
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	2018 m. vasario mėn. vyko akcija „Baciloms NE“, kurios metu buvo dalinamos vienkartinės medicininės kaukės ir informacija, kaip turime saugotis nuo gripo. 2018 m. balandžio mėn. ▪ Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vyko seminaras „Užkrečiamųjų ligų aktualijos“, kuris buvo skirtas visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistams, socialiniams darbuotojams, seniūnijų darbuotojams ir kitiems specialistams. 2018 m. spalio-lapkričio mėn. vyko paskaitos-praktiniai užsiėmimai „Užkrečiamųjų ligų profilaktika“.
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	2018 m. rugsėjo mėn. vyko akcija „Sveika širdis – gyvenimo džiaugsmas“. Akcijos metu buvo matuojamas arterinis kraujo spaudimas. Buvo atlikta kūno kompozicijos analizė. Teikiamos konsultacijos sveikos gyvensenos klausimais, visi norintys galėjo dalyvauti viktorinoje ir laimėti Biuro įsteigtus suvenyrus. Akcijos dalyviai buvo supažindinti su prevencinėmis priemonėmis, buvo dalinama informacinė medžiaga.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	2018 m. lapkričio mėn. vyko akcija „ <i>Atšvaitą turiu – matomas esu</i> “. Miesto gatvėse eismo dalyviams, neturintiems atšvaitų, dovanojome juostinius ir pakabinamus atšvaitus, šviesą atspindinčias liemenes. Šios akcijos tikslas – skatinti žmones dėvėti atšvaitus. 2018 m. gegužės-lapkričio mėn. buvo skaitomos paskaitos-praktiniai užsiėmimai „ <i>Pirmoji pagalba</i> “.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-615 patvirtintu širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašu, Biuras įgyvendina širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą. Biuras, bendradarbiaudamas su Prienų rajono pirminiais sveikatos priežiūros centrais, šią programą įgyvendina nuo 2016 m. Šioje programoje gali dalyvauti asmenys, priskiriami širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupėms, tačiau šiomis ligomis nesergantys (40-55 m. amžiaus vyrai ir 50-65 m. amžiaus moterys), turintys vieną ar kelis rizikos veiksnius: padidėjusį arterinį kraujo spaudimą, padidėjusią cholesterolio ar gliukozės koncentraciją kraujyje, antsvorį ar nutukimą, turintys žalingų įpročių.

Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos buvo teikiamos Prienų rajono gyvenvietėse, seniūnijose, bendruomenėse, Prienų rajono viešosiose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Biure Prienų rajono gyventojams teikiamos konsultacijos ir rekomendacijos sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos klausimais.

2018 m. publikuota 639 straipsniai / informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, visuomenės sveikatinimo renginius, kurie skelbti Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų ir Birštono krašto laikraštyje „Naujasis Gėlupis“.

2018 m. Biuras parengė ir išleido 7 vnt. pavadinimų informacinės padalomosios medžiagos:

1. Knygos skirtukas „Valgykime sveikai – gyvenkime ilgai“.
2. Lankstinukas „Elektroninės cigaretės – nauja grėsmė“.
3. Skrajutė „Sugriauk mitus. Elektroninės cigaretės“.
4. Sveikatos kalendorius 2019 m.
5. Knygutė „Būk saugus vasarą“.
6. Lankstinukas „Pirmoji pagalba“.
7. Brošiūra „Gripo prevencija“.

Vykdyta ir kitų leidėjų parengtos informacinės padalomosios medžiagos sklaida.

VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENA

Uždavinys – vykdyti Prienų rajono visuomenės sveikatos stebėseną, analizuoti ir vertinti gyventojų sveikatą bei jos pokyčius, gyvensenos įpročius ir jų poveikį sveikatai, aplinkai, planuoti ir įgyvendinti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų 7 ir 8 punktus 2018 m. buvo renkami 2017 metų (pagal duomenų šaltinių teikiamą informaciją) Prienų

savivaldybės visuomenės sveikatos būklę atspindintys rodikliai: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan. Dauguma sveikatos rodiklių buvo gauti iš centralizuotai teikiamų duomenų šaltinių: Lietuvos statistikos departamento, Higienos instituto Sveikatos informacinio centro leidinių ir kompiuterinių duomenų bazių. Surinktas ir išanalizuotas 51 visuomenės sveikatos rodiklis. Parengta visuomenės sveikatos rodiklių stebėsenos ataskaita ir pateikta Prienų rajono savivaldybės administracijai.

Pagal poreikį buvo vykdomas Visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių duomenų teikimas valstybės ir savivaldybių institucijoms, duomenų teikėjams, visuomenės informavimo priemonėms, bei kitiems suinteresuotiems asmenims.

Gripo sezono metu viešinama informacija sergamumo gripu ir ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų ligomis.

2018 m. pagal Higienos instituto parengtą gyvensenos tyrimų organizavimo ir vykdymo metodiką bei naudojant sudarytą klausimyną, suderintą su Sveikatos apsaugos ministerija, vykdytas suaugusiųjų gyvensenos tyrimas. Tyrimo metu buvo vertinama sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai), sveikatai rizikingas elgesys (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio vartojimas, narkotinių medžiagų vartojimas), gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimas, prislėgtos nuotaikos, bendravimo rodikliai.

Suaugusiųjų gyvensenos tyrime dalyvavo 24889 asmenys iš visos Lietuvos. Prienų r. savivaldybėje buvo apklausta 417 asmenų, iš jų 200 buvo vyrų ir 217 moterų. Pagal gyvenamą vietą buvo apklausta, asmenų gyvenančių kaime – 149, miestelyje – 120, mieste – 148 gyventojai. Pagal suaugusiųjų gyvensenos tyrimo duomenis:

1. 65,2 proc. suaugusiųjų savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ar labai gerą. Šis rodiklis aukštesnis už Lietuvos vidurkį.
2. 57,2 proc. suaugusiųjų savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą.
3. 55,1 proc. suaugusiųjų jaučiasi laimingi ar labai laimingi. Prienų r. gyventojai jaučiasi mažiau laimingi nei visos Lietuvos gyventojai.
4. 15,9 proc. nurodė, kad juos per praėjusį mėnesį dažniau buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas lyginant su ankstesniu laikotarpiu.
5. Suaugusiųjų dalis, kurie bent kelis kartus per mėnesį bendrauja su: šeimos nariais – 95,4 proc., giminaičiais – 77,2 proc., draugais – 81 proc.
6. Tik 42,6 proc. suaugusiųjų nurodė, jog užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau. Prienų r. gyventojai yra aktyvesni lyginant su šalies vidurkiu.
7. Tyrime dalyvavę 43 proc. suaugusiųjų nurodė, kad bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), o 36,6 proc. bent kartą per dieną valgo vaisius. Šie abu rodikliai nežymiai didesni lyginant su Lietuva.
8. 43,4 proc. tyrime dalyvavusių asmenų nurodė, jog papildomai nededa druskos į paruoštą maistą.
9. Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius – 14,2 proc., elektronines cigaretes – 1 proc. Lyginant su Lietuva abu šie rodikliai Prienų rajone yra mažesni.
10. Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo alkoholinius gėrimus – 1,9 proc., kartą per savaitę ir dažniau – 22,7 proc.

Informaciniai pranešimai ir straipsniai apie Prienų rajono savivaldybės gyventojų sveikatą buvo teikiami savivaldybės administracijai, mokykloms, žiniasklaidai, visuomenei Biuro tinklalapyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose. 2018 m. buvo pateikti 7 informaciniai pranešimai šiomis temomis: sergamumas ir mirtingumas širdies ir kraujagyslių ligomis, onkologinėmis ligomis, sergamumas tuberkulioze, Prienų r. gyventojų demografinių duomenų

apžvalga, Prienų r. sav, gyventojų mirtingumo struktūra, sergamumas gimdos kaklelio vėžiu, sergamumas gripu ir ŪVKTI, Prienų rajono visuomenės sveikatos rodikliai, alkoholio vartojimo statistika, narkotinių medžiagų vartojimas ir kt. Pagal poreikį kiekvieną savaitę teikiama informacija apie sergamumą gripu ir ŪVKTI.

Paruoštas statistinis leidinys „Prienų rajono gyventojų sveikata“. Šiame leidinyje publikuojami Prienų rajono gyventojų demografiniai, mirtingumo, sergamumo, gimstamumo, gyvenimo trukmės ir kt. statistiniai duomenys per 2008 – 2017 m. laikotarpį.

Visi atlikti tyrimai ir analizės, kurių duomenys panaudoti veiklų vertinimui ir planavimui, sprendimams priimti, visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita ir kitos visuomenės sveikatos rodiklių ataskaitos, bei kita su jais susijusi aktuali informacija pateikta interneto svetainėje www.vsbprienai.lt.

BIURO VADOVO KOMPETENCIJOS

Uždavinys - koordinuoti ir stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą, gerinant visuomenės sveikatos paslaugų kokybę, tobulinant įstaigos veiklos organizavimą ir kontrolę.

Biuro vadovo funkcijos buvo vykdomos atsižvelgiant į 2018 m. veiklos programą. 2018 m. buvo kryptingai organizuojama Biuro veikla, kontroliuojamos specialistams pavestos užduotys, įgyvendinant metinį biuro veiklos planą.

Siekiant kokybiškesnio įstaigos uždavinių įgyvendinimo, vyko Biuro darbuotojų susirinkimai, kuriuose buvo aptariamas Biuro administracijos ir visuomenės sveikatos specialistų veiklos organizavimo ir koordinavimo gerinimas. Vieną kartą per mėnesį buvo organizuojami susirinkimai su ugdymo įstaigose sveikatos priežiūrą vykdančiais visuomenės sveikatos priežiūros specialistais. Šių susirinkimų tikslas – suteikti ir aptarti aktualią informaciją apie sveikatos priežiūros vykdymą ugdymo įstaigose. Susirinkimų metu buvo pristatinėjami nauji teisės aktai, susiję su mokyklose vykdoma sveikatos priežiūros veikla, buvo analizuojami veiklos planai ir jų vykdymas, taip pat buvo atsižvelgiama į darbuotojų poreikius, interesus, pasiūlymus, pristatomos naujos metodinės priemonės, informacija apie organizuojamus kvalifikacijos kėlimo seminarus.

Buvo koordinuojamos ir teisės aktų nustatyta tvarka organizuojamos mokamos paslaugos (privalomieji mokymai) - alkoholio ir narkotikų žalos žmogaus organizmui, higienos įgūdžių, pirmosios pagalbos. 2018 m. buvo atnaujinti privalomųjų mokymų planai.

2018 m. buvo aktyviai rūpinamasi darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. Mokymuose dalyvavo visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė), visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, Biuro vadovas ir Biuro buhalteris.

Atstovauta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro interesams įvairiose įstaigose ir organizacijose sprendžiant klausimus, susijusius su sveikatos priežiūros organizavimo ugdymo įstaigose, Biuro finansavimo, Prienų rajono gyventojų sveikatinimo renginių organizavimo klausimais.

Atsižvelgiant į tai, kad visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos iš dalies yra įvairių įstaigų ir organizacijų veiklos dalis, siekiama plėtoti bendradarbiavimą sveikos gyvensenos mokymo ir ugdymo veikloje. Biuras nuo 2008 m. iš viso yra pasirašęs 50 bendradarbiavimo sutarčių (2018 m. pasirašytos 5 bendradarbiavimo sutartys), kurios yra pagrindas organizuojant akcijas, paskaitas, renginius ir kitas veiklas. Bendradarbiavimas vyko įgyvendinant įvairius

projektus, keičiantis patirtimi ir gebėjimais. Siekiant užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūros specialistų aukštą sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ugdymo įstaigose, buvo vykdomas aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas su Prienų rajono ugdymo įstaigų vadovais.

Biuro vadovas nuosekliai dalyvavo renginių organizavime, veiklos planavime bei įgyvendinimo procesuose siekiant įgyvendinti biuro veiklos tikslus. Nuolatos buvo ieškoma geriausių formų ir būdų administravimo funkcijoms tobulinti bei pažangesnių darbuotojų motyvacijos metodų.

Atsiskaitymas už veiklos vykdymą.

Detalios ataskaitos apie suteiktas visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas:

1. Kasmet teikiamos Sveikatos apsaugos ministerijai - 2018 m. valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo vertinimo kriterijų ataskaita.

2. Kas pusę metų Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui - Sveikatos ugdymo ir mokymo 2018 m. ataskaita forma Nr. 41-1-SVEIKATA.

3. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2017 m. ataskaita.

VISUOMENĖS IR VYKDanČIŲJŲ INSTITUCIJŲ INFORMAVIMAS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS KLAUSIMAIS

Biuro veikla buvo viešinama pasitelkus vietinės žiniasklaidos priemones, Biuro internetiniame tinklalapyje <http://www.vsbprienai.lt>, biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“ www.facebook.lt, Prienų rajono savivaldybės tinklalapyje www.prienai.lt, Sveikatos apsaugos ministerijos tinklalapyje www.sam.lt, Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos tinklalapyje <http://www.svsba.lt>, Prienų rajono ugdymo įstaigų internetiniuose tinklalapiuose, Prienų kabelinės televizijos „Eteris TV“ laidose ir kt.

2018 m. publikuoti 639 straipsniai / informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, visuomenės sveikatinimo renginius, kurie skelbti Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų ir Birštono krašto laikraštyje „Naujasis Gėlupis“. Kai kurie iš jų publikuoti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos tinklalapiuose. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistės, vykdančios mokinių sveikatos priežiūrą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose publikavo 353 straipsnius/informacinius pranešimus visuomenės sveikatos ir vaikų sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo klausimais Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų internetinėse svetainėse.

Bendradarbiaujant su kitomis įstaigomis, 2018 m. Biuro internetinėje svetainėje publikuoti kitų įstaigų parengti straipsniai arba informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, visuomenės sveikatinimo renginius.

2018 m. Biuras parengė ir išleido 7 vnt. pavadinimų informacinės padalomosios medžiagos:

1. Knygos skirtukas „Valgykime sveikai – gyvenkime ilgai“.
2. Lankstinukas „Elektroninės cigaretės – nauja grėsmė“.
3. Skrajutė „Sugriauk mitus. Elektroninės cigaretės“.
4. Sveikatos kalendorius 2019 m.
5. Knygutė „Būk saugus vasarą“.
6. Lankstinukas „Pirmoji pagalba“.
7. Brošiūra „Gripo prevencija“.

Esant galimybėms, vykdyta kitų leidėjų parengtos informacinės padalomosios medžiagos sklaida.

2018 m. bendradarbiaujant su Prienų ir Birštono krašto laikraščiu „Naujasis Gėlupis“ Biuras kiekvieno mėnesio pirmąjį šeštadienį publikuodavo priedą „Sveikata“, kuriam informaciją paruošdavo Biuras. Laikraščio „Naujasis Gėlupis“ priede „Sveikata“ publikuojami straipsniai, informacija apie biuro veiklas, renginius, akcijos pagal PSO minėtinas dienas, PSO rekomendacijos įvairiomis sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo temomis.

Biuro darbuotojai taip pat teikė informaciją Prienų kabelinei televizijai („Eteris TV“) visuomenės sveikatinimo temomis.

PROBLEMOS, SUSIJUSIOS SU ĮSTAIGOS VEIKLA IR SIŪLOMI SPRENDIMO BŪDAI

Tinkamų darbo sąlygų užtikrinimas specialistams dirbantiems Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Iš dvylikos Prienų rajono ugdymo įstaigų tik trijose yra įrengti sveikatos kabinetai, kurie atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro rekomendacijas (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016-07-21 įsakymas Nr. V-966/V-672 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“). Kitose ugdymo įstaigose specialistai dirba kartu su kitu darbuotoju (soc. pedagogu, ūkvedžiu ar kt.) arba turi tik darbo stalą mokytojų kambaryje, bibliotekoje arba kitose patalpose, kur nėra tinkamai įrengtų patalpų sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti.

Siūlomi sprendimai - numatyti atskiras patalpas visuomenės sveikatos specialistams, vykdančioms sveikatos priežiūrą mokyklose, vykdant ugdymo patalpų rekonstrukcijas, kurį po remonto privalomomis darbo priemonėmis aprūpintų Biuras iš valstybės biudžeto skirtų dotacijų mokinių sveikatos priežiūrai.

LAUKIAMIE REZULTATAI

Prienų rajono ugdymo įstaigose nuolat bus vykdoma koordinuota sveikatą stiprinanti veikla, į kurią bus įtraukiami ne tik vaikai ir mokiniai, tėvai bet ir Prienų rajono ugdymo įstaigų darbuotojai. Bus organizuojami užsiėmimai įvairiomis sveikatą stiprinančiomis temomis, didės ugdymo įstaigų bendruomenių susidomėjimas sveikatos išsaugojimo galimybėmis.

Bus organizuojami sveikatos stiprinimo renginiai Prienų rajono gyventojams, didės gyventojų sveikatos raštingumas sveikos gyvensenos klausimais, gyventojai daugiau sužinos apie lėtinių neinfekcinių ir užkrečiamų ligų profilaktiką. Didės visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumas gyventojams organizuojant akcijas, mokymus, praktinius užsiėmimus ir kitus renginius bendruomenėse.

Bus sistemingai renkami ir analizuojami visuomenės sveikatos stebėsenos duomenys apie gyventojų sveikatos būklę, demografinę situaciją, gyvensenos įpročius, aplinkos veiksnius. pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014-12-19 įsakymą „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. Bus įvertinama mokinių sveikata bei jos pokyčiai. Remiantis stebėsenos duomenimis bus planuojamos ateinančių metų sveikatos stiprinimo kryptys.

Pagerėjęs sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir geresnė visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybė turės įtakos gyventojų sveikatos rodiklių gerėjimui.

Aktyvesnis Prienų rajono gyventojų dalyvavimas širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programoje. Dalyvaudami šioje programoje vis daugiau rizikos grupės asmenų efektyviai stiprins sveikatą, susipažins su Širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos veiksniais, sveikos gyvensenos principais bei išmoks keisti gyvenseną, valdyti stresą, pasirinkti sveikatai palankią mitybą bei fizinį aktyvumą.

Didesnė Prienų rajono mokinių motyvacija dalyvauti Ankstyvosios intervencijos programoje. Dalyvaudami šioje programoje, vis daugiau mokinių atsisakys rizikingos elgsenos ir žalingų įpročių. Šios programos dėka kiek galima anksčiau bus pasiekiami alkoholiu ir / ar narkotikais eksperimentuojantys ir / ar nereguliariai vartojantys vaikai, suteikiamos jiems ankstyvosios intervencijos paslaugos bei savalaikė pagalba, ir taip bus užkertamas kelias vaikams tapti priklausomais nuo minėtų medžiagų vartojimo.

Artimiausios veiklos perspektyvos priklauso nuo valstybės ir vietos politikos visuomenės sveikatos priežiūros srityje, gyventojų sveikatos rodiklių ir turimų finansinių bei žmogiškųjų išteklių. Prioritetinės Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos kryptys bus numatomos atsižvelgiant į patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2019 m. veiklos prioritetų vertinimo kriterijų reikšmių planą ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2017 m. ataskaitos rodiklius.
